

PIEŚNI
Czarnych
Niewolników

Podejmując się opracowania programu *Pieśni Czarnych Niewolników*, nie zdawałem sobie sprawy, jak bardzo ten temat mnie pochłonie. Melodie, które poznałem w czasach studiów, wydawały się wówczas wesołymi pieśniami, jednak pogłębiona analiza ukazała przede mną świat ukrytych znaczeń i zakodowanej komunikacji. Pieśni Negro Spirituals prowadziły mnie w trakcie mojej pracy wieloma poplątanymi ścieżkami i wątkami, które starałem się w tym muzycznym spektaklu tak zaprezentować, aby każdy słuchacz mógł je przynajmniej częściowo zrozumieć. Chciałem, aby dało się w trakcie kilkudziesięciu minut usłyszeć w niewolniczych pieśniach codzienne zmagania, emocje, nadzieję, wiarę, a także wsparcie dla współbraci oraz wskazówki dla tych, którzy zdobywali się na heroiczną ucieczkę.

Opowieść rozpoczyna się autorską pieśnią *Màrà! Idagbere!* (Do widzenia, Mamo), opartą na motywach afrykańskich. Ma ona symbolizować odebrane niewolnikom prawo do pożegnania z rodziną, a także z samą Afryką, gdy brutalnie pakowano ich do ładowni statków transportujących ich do Nowego Świata. Wplotłem w nią znany chrześcijański hymn *Amazing Grace*, który został napisany przez byłego handlarza niewolników Johna Newtona w XVIII w. po jego duchowej przemianie. Wielu badaczy muzyki zwraca uwagę na zbieżność melodyki tego hymnu z ludowymi pieśniami afrykańskimi. Kto wie, może podobną melodię słyszał z ładowni przepelnionych żywym „towarem” płynąc miesiącami przez ocean? Ten sam motyw pojawia się na końcu spektaklu na tle śpiewu chóru *Oh Freedom*, symbolicznie go zamykając.

Ogromnym wyzwaniem aranżacyjnym i wykonawczym było zaśpiewanie całego spektaklu bez towarzyszenia instrumentów. Aranżacje wokalne to w całości moja autorska praca. W spektaklu zawarłem oryginalne zjawiska muzyczne, takie jak hollers, calls, call & respond, cries oraz nieodłączna improwizacja. Wszystkie te elementy, tak bardzo egzotyczne dla salonowej kultury muzycznej, miały ogromny wpływ na rozwój późniejszego bluesa i wszystkich pokrewnych gatunków, a także całej muzyki popularnej. W spektaklu zostało użyte archiwalne nagranie pieśni *Swing Low*, wykonane przez Fisk Jubilee Singers około roku 1915 - zespołu założonego przez byłych niewolników niedługo po uzyskaniu wolności i

J. W. FROBEN, M. L. PETER, E. J. LEBER, H. D. ALLEN, J. J. JACOBSON, THOMAS BETHUNE, JULIA JACKSON, ELIZABETH SHEPHERD, GEORGIA GIBSON, ANNE W. ROBERTSON

Fisk Jubilee Singers
www.fiskjubileesingers.com

działającego do dziś z udziałem kolejnych pokoleń dla pielęgnowania tradycji niewolniczych śpiewów. Wszystko to nie byłoby jednak możliwe, gdyby nie olbrzymi wkład członków Chóru Juventus, którym udało się uzyskać efekt możliwie podobny do śpiewu niewolników na plantacjach.

Maciej Misza Borowicz

Maciej Misza Borowicz

Absolwent Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach. Pomysłodawca i autor muzycznych opracowań do spektaklu *Pieśni Czarnych Niewolników*. Od 2006 roku jest kantorem w kościele św. Jana w Gdańsku, gdzie prowadzi również Scholę Świętojańską. Kompozytor i aranżer, który ma w swoim dorobku wielkie formy wokalnie-instrumentalne - msze na chór i orkiestrę. Jest autorem symfonicznej aranżacji *Misa Criolla* Ariela Ramireza, kompozycji *Transitus* napisanej z okazji 800-lecia założenia Zakonu Franciszkanów, spektaklu *Księga Śpiewów Żalobliwych*. Stworzył *Świętojańskie Polifonie* - cykl ponad 150 polifonicznych kompozycji na chór i organy. Kilkukrotnie otrzymał stypendium kulturalne prezydenta Miasta Gdańska. Jest laureatem ogólnopolskich konkursów kompozytorskich. Od 2022 roku pełni funkcję kierownika artystycznego Chóru Juventus.

Wyśpiewać wolność

Afrykańskiej duszy nie można zrozumieć bez muzyki. Towarzyszy ona w tradycyjnej kulturze etnicznej tańcom rytualnym, pomaga zapamiętywać długie frazy mitów, prowadzi przez kryzysy życia przewyciężane za pomocą wyrazistych melodii. Nawet trudno pomyśleć o duchowości Afrykanów, nie słysząc jednocześnie mocnego rytmu bębnow.

Przez lata badań etnicznej tkanki tego wielkiego, tajemniczego kontynentu doświadczałem wielokrotnie mocy zawartej w muzyce jego rdzennych mieszkańców. Nawet wówczas, gdy bywa ona wplatana w inne tradycje kulturowe, rozsadza swoją dynamiką ramy ich rytualnych kanonów.

Nigdy nie zapomnę przeżycia, jakie stało się moim udziałem w czasie chrześcijańskiej liturgii w sercu kameruńskiej puszczy. Muzycy współtworzący kształt katolickiej mszy omal nie wyrócili podium ołtarzowego szalonym rytmem tam-tamów i tańcem porywającym wszystkich uczestników obrzędu, który w europejskiej tradycji jest zazwyczaj spokojną celebracją. Jeden z muzyków powiedział mi na koniec, że każdy rytuał w Afryce musi poruszać wszystkie zmysły człowieka, żeby mógł on namacalnie doświadczyć Tajemnicy. Inaczej obrzęd religijny podobny jest do bezdusznej musztry.

Gdy afrykańscy niewolnicy przywożeni byli masowo na ziemi Nowego Świata, zabierali z sobą rodzime wierzenia i obrzędy. Do dziś w wielu społecznościach afroamerykańskich praktykuje się, jawnie bądź potajemnie, rytuały rdzennych religii etnicznych. Na Kubie zjawisko zwane *santeria* jest efektem mieszania rodzimych wierzeń nigeryjskich Yorubów z katolickim kultem świętych. Niewolnicy nie chcieli wyrzekać się własnych tradycji, ale widząc potęgę europejskich kolonizatorów, łączyli swoje wierzenia z podziwem dla mocy chrześcijańskich świętych. Budując kapliczki ku czci św. Franciszka z Asyżu, skrapiali kamienie ułożone wokół niej krwią zwierząt ofiarowanych własnym plemiennym bóstwom. Nazwano to „karmieniem kamieni”. W tym synkretycznym obrzędzie widać wyraźnie, jak następowało zlewanie się obu tak odległych tradycji duchowych.

Podobne zjawiska dotyczyły również muzyki. Jazz, soul czy blues, wywodzące się z podglebia afrykańskiego, są swoistym konglomeratem zachodniej kultury muzycznej i duchowej spuścizny niewolników z „Czarnego Łądu”. Szczególną odmianą tych cywilizacyjnych splotów są nurty zwane *gospel* i *negro spiritual*. Wyraża się w nich cała skomplikowana historia niedoli i tęsknot ludzi pozbawionych wolności i wykorzenionych siłą z rodzimych środowisk. Jedną z niewielu rzeczy, którą pozwalano im praktykować w Nowym Świecie była muzyka, uwalniająca ich trudne emocje. Mogli też uczestniczyć w różnych przejawach chrześcijańskiego kultu praktykowanego przez możnych właścicieli plantacji. Te dwa wektory zrosły się w jeden strumień głęboko duchowej, ekspresyjnej i rytmicznej muzyki z treściami wolnościowymi opowanymi w Biblii. Historie zniewolenia Izraelitów w Egipcie, wyprowadzenia ich przez Mojżesza ku wolności, przejścia przez rzekę Jordan do Ziemi Obiecanej – stanowiły mocną inspirację dla wyrażania wolnościowych pragnień afrykańskiej duszy.

Grupy niewolników używały tego rodzaju pieśni z charakterystycznym rytmem wezwań i odpowiedzi, aby regulować tempo swojej pracy. Melodie te stały się także dla zniewolonych pracowników plantacji okazją do swoistej rozmowy o swoich nadzorcach i własnej trudnej sytuacji życiowej. Niewolnicy musieli uważać na sposób wyrażania własnych opinii, dlatego często „kodowali” swoje improwizowane teksty.

Z czasem muzyka z plantacji weszła w obieg publicznych koncertów. Najlepszym przykładem takiego przejścia od niewolniczych „pieśni pracy” do repertuaru powszechnie znanej muzyki etnicznej o silnym zabarwieniu duchowym jest kariera chóru uniwersyteckiego Fisk Jubilee Singers. Zespół złożony z Afroamerykanów studiujących w stanie Tennessee, podróżując z Nashville do Nowego Jorku, a następnie przez Europę, stopniowo zmieniał swój repertuar, coraz częściej włączając do niego utwory duchowe, takie jak „Go, Tell It On the Mountain”. Pieśni te, niegdyś prywatne wyrazy nadziei i smutku, stały się publicznymi hymnami triumfu nad przeciwnościami losu. Występy zespołu wykraczały poza zwykłą rozrywkę. Chórzyści edukowali i poruszali publiczność ze wszystkich środowisk, zapewniając międzynarodowe uznanie zarówno gatunkowi, jak i Uniwersytetowi Fisk.

Ewolucję społecznego znaczenia muzyki *spiritual* wyraźnie widać w losach wspomnianej pieśni „Go, Tell It On the Mountain”. Bożonarodzeniowa kompozycja przekroczyła swoje pierwotne ramy i stała się symbolem jedności w czasach konfliktów. Jej przesłanie nadziei i wybawienia znalazło oddźwięk w ruchu na rzecz praw obywatelskich, zapewniając pocieszenie i siłę tym, którzy walczą o równość i sprawiedliwość. Możliwość dostosowania utworu do różnych kontekstów, od obchodów Bożego Narodzenia po marsze na rzecz praw obywatelskich, świadczy o jego uniwersalnej sile i ponadczasowym przesłaniu. W słowach „Go, Tell It On the Mountain” znajdujemy przypomnienie o naszym wspólnym człowieczeństwie i przemieniającej mocy muzyki, która podnosi, jednoczy i inspiruje.

Religijny wymiar tej muzyki szczególnie mocno widać w pieśni „Hold On Just A Little While Longer”. Poczekaj... jeszcze trochę... wszystko będzie dobrze. Te słowa pochodzą z tradycyjnej afroamerykańskiej duchowości, która, jak większość *songów* duchowych, wyłoniła się z doświadczenia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych. Po tytułowym wezwaniu następuje więcej wersetów nadziei: trzymaj się, walcz dalej, módl się i wreszcie śpiewaj dalej. W tej prostej melodii i powtarzającym się refrenie jest intensywność, która kryje w sobie ziarno pewności siebie. Nie da się jej wytłumaczyć czysto po ludzku. To pieśń nadziei. Ale przede wszystkim jest to pieśń wiary. Wiara w wierność Boga, który daje siłę potrzebną do przetrwania, nawet wtedy, gdy brakuje już własnej siły.

Wreszcie przesłanie pieśni wolnościowej „Roll, Jordan, Roll”. Jest to *song* zakorzeniony w symbolice biblijnej ważnej dla zniewolonych Afroamerykanów. Powstał jako zakodowana wiadomość umożliwiająca ucieczkę. Pod koniec wojny secesyjnej stał się znany w większości wschodnich Stanów Zjednoczonych. W XIX wieku pomógł zainspirować bluesa i stał się podstawą muzyki *gospel*. Jordan w tekście pieśni nawiązuje do biblijnej rzeki, którą zgodnie z tradycją Izraelici przekroczyli, aby wejść do Ziemi Obiecanej. W związku z tym śpiewający ten *song* niewolnicy wierzyli, że przekraczając swoją rzekę Jordan, będą mogli zdjąć ciężary i żyć w wolności.

W ten sposób muzyka *negro spiritual* i *gospel* ekspresyjnie opowiada o ciemnej karcie historii naszej cywilizacji, jaką było niewolnictwo. Ale jednocześnie niesie uniwersalne przesłanie o godności człowieka i sile duchowości, którą można wyrazić śpiewem.

ks. dr Krzysztof Niedałtowski

religioznawca, wykładowca religioologii w Gdańskim
Seminarium Duchownym i Gdańskim Instytucie Teologicznym,
rektor kościoła św. Jana w Gdańsku

W brutalnym systemie niewolnictwa, jaki do 1863 roku istniał na południu Stanów Zjednoczonych, chrześcijaństwo stało się dla Afroamerykanów jedną z niewielu możliwości, by kontemplować swoje doświadczenia. Utożsamiając się z cierpieniem prześladowanych przez faraona Izraelitów i znajdując pocieszenie w wyobrażeniach raj, Czarni Niewolnicy śpiewali o tym, wykorzystując przekazywane z pokolenia na pokolenia afrykańskie melodie. Nakładając na rytmy i obrzędy przemycone z Afryki teksty zainspirowane Biblią i rytuałem chrześcijańskim, powstały pieśni spirituals. Jednocześnie pieśni te były formą szyfru, którym posługiwali się niewolnicy, aby przechytryć i wykpić niewtajemniczonych panów. Kiedy Ci cieszyli się z religijnej gorliwości swoich podwładnych, która miała nakłonić ich do posłuszeństwa (na przykład raj miał być nagrodą za dobrą służbę za życia), niewolnicy pielęgnowali w sobie siłę charakteru, umożliwiającą im zachowanie wewnętrznej wolności, a czasem nawet stawianie czynnego oporu. Śpiewając o wolności w niebie, tak naprawdę śpiewali o wolności w świecie doczesnym; przywołując drogę do ziemi obiecanej Canaan, myśleli o *underground railroad*, podziemnym szlaku ucieczki na Północ. Przykładem takiego podwójnego znaczenia spirituals jest pieśń *Steal Away To Jesus* ("Wykraść się do Jezusa"). Tytułowe wykradanie było umownym sygnałem do wyjścia na zakazane zebranie, na którym planowano ucieczkę. Tą właśnie pieśnią Nat Turner, przywódca największego w historii USA powstania niewolników, zwoływał swoich towarzyszy. Wśród pieśni Czarnych Niewolników znaleźć można te niemal otwarcie wyrażające pragnienie wolności. *Go down Moses*, której refren (Ludowi memu odejść daj) brzmi jak żądanie zniesienia niewolnictwa. Bardziej subtelną metaforę znajdziemy w innej pieśni - *Sometimes I feel*, w której pojawia się motyw lotu - ulatywania nad ziemią i lotu prosto do raj - rozpoznawane przez niewolników jako symbole ucieczki. W tej samej pieśni znajdziemy też obietnicę nieba, interpretowaną jako wezwanie do lepszego świata, czyli wolnych od uprzedzeń rasowych regionów (Północy lub Kanady). Śpiewając spirituals, niewolnicy wyrażali swoje pragnienie wolności i sprzeciw wobec okrutnego systemu, a jednocześnie przywdziewali maski dobrych chrześcijan, a co więcej sprawiali wrażenie szczęśliwych poddanych swojego pana, którzy wolne od pracy chwile spędzają na śpiewach i tańcach. Oczywiście nie wszyscy właściciele dawali się w ten sposób oszukać. Dlatego na niektórych plantacjach wprowadzono zakaz religijnych zgromadzeń niewolników.

Pieśni spirituals były narzędziem walki o osobistą wolność Afroamerykanów w sytuacji całkowitego ubezwłasnowolnienia, a jednocześnie umożliwiały zachowanie pozorów akceptacji istniejących warunków. W tworzenie i wykonywanie spirituals oraz w całą postawę niewolnika w tym systemie, wpisane było oszustwo. Żeby przeżyć konieczna była umiejętność przechrzcenia oprawcy. Niewolnik musiał umieć sprawić, by pan uwierzył, że akceptuje jego definicję "bieli i czerni".

Bibliografia

1. Jakubiak K., Oszustwo przekładu. Czesław Miłosz i Negro Spirituals [w:] "Przekładaniec", 2. nr 25/2011, s. 203-2011.
2. Burnim M.V., Maultsby P.K., African American Music. An Introduction, New York, 2006.
3. Curtis-Burlin N., Negro Folk Songs, New York, Dover Publications, 2011.
4. DuBois W.E.B., The Souls of Black Folk, New York, 1903.
5. Johnson J.W., The Book of American Negro Spirituals, New York, 1925.
6. Miłosz C., Negro Spirituals [w:] "Nowiny Literackie" nr 26/1948.
7. White S., White G., The Sounds of Slavery, Boston 2005.

Dzisiejsze kontrowersje

Rozpoczynając pracę nad programem pieśni negro spirituals nie byliśmy w stanie przewidzieć jak bardzo ten projekt nas pochłonął i do jakich rozmiarów się rozrośnie. Ponad rok pracy twórczej, miesiące poszukiwań w plikach źródłowych, dziesiątki godzin prób zaowocowały powstaniem projektu, który pierwotnie miał roboczą nazwę "Gospel od początku". Zakładał bowiem przeprowadzenie widza od korzeni muzyki gospel przez jej najwcześniejszą historię i pokazanie jaki wpływ te pieśni miały na współcześnie znaną muzykę gospel oraz muzykę rozrywkową. Nie byliśmy w stanie przewidzieć, że praca Macieja Borowicza z materiałami źródłowymi z XIX wieku przyniesie zgoła inne efekty. Powstał bowiem program rzeczywiście sięgający do najgłębszych korzeni - do czasów pieśni Czarnych Niewolników. Tak też powstał pomysł na ostateczny tytuł programu. By jednak wszystko było jak należy, rozważyliśmy dopuszczalną z punktu widzenia historii nomenklaturę. Opierając się na najczęściej używanej w literaturze nazwie *negro spirituals*, która zawiera słowo *negro* w ujęciu historycznym w odniesieniu do Afroamerykanów, chcieliśmy nazwę oprzeć właśnie na *pieśni negro spirituals*. Przed rokiem 1968 słowo *negro* było standardowym określeniem używanym także przez czarnoskórych mieszkańców Stanów Zjednoczonych. Warto tutaj wspomnieć o jednej z pieśni naszego programu "Run Nigger, Run", która nawołuje do dosłownej ucieczki. Sami niewolnicy nawoływali do siebie Run Nigger! Określenie Nigger, które obecnie jest obraźliwe nie może jednak w tej pieśni zostać zastąpione, gdyż zakłamałoby to jej kontekst historyczny.

W języku potocznym używano pisanego z wielkiej litery słowa *Negro*. Jednak pod koniec lat 60. w wyniku działalności radykalnych amerykańskich organizacji politycznych (na przykład Black Panther Party) zaczęło ono mieć wydźwięk negatywny a zastąpiło je słowo *black*. Obecnie używa się słowa *Negro* jedynie w kontekście historycznym. W roku 2020 również Rada Języka Polskiego zajęła się polskimi określeniami w tej tematyce. Uznaje się, że określenie Czarny w odniesieniu historycznym jest dopuszczalne. Stąd ostatecznie wybraliśmy tytuł Pieśni Czarnych Niewolników. Ma on nawiązywać po pierwsze do pochodzenia i przynależności twórców pieśni, po drugie do ich brutalnej i trudnej historii niewolnictwa i w końcu po trzecie do dziedzictwa ich pieśni, które stały się podwaliną współczesnej muzyki.

Aniela Stankiewicz
Prezes Stowarzyszenia Juventus

Słowa i muzyka wszystkich pieśni - tradycyjne. Aranżacja: Maciej Misza Borowicz

ZAKUCIE W KAJDANY / POŻEGNANIE Z AFRYKĄ

Màmá, emi o tun ri ọ lailai? / Amazing Grace

Kompozycja: Maciej Misza Borowicz

Màmá! Idagbere! Màmá!
Màmá! Yèyè! Màmá!
Màmá! Idagbere! Màmá!
Idagbere! Idagbere!

Emi o tun ri ọ lailai?
Emi o tun ri ọ lailai?
Emi o tun ri ọ lailai?
Idagbere! Idagbere!

PIEŚNI PRACY - część pierwsza

Wake Up, Jacob

O wake up, Jacob, day is a-breaking
I'm on my way
O wake up, Jacob, day is a-breaking
I'm on my way

I wanna go to heaven when I die.
Do love de Lord!
I wanna go to heaven when I die.
Do love de Lord!

Got some friend on de other shore.
Do love de Lord!
I wanna see 'em more an' more.
Do love de Lord!

Pick A Bale Of Cotton

Jump down, turn around
Pick a bale o' cotton
Jump down, turn around
Pick a bale o' day

O Lord
Pick a bale o' cotton
O Lord
Pick a bale o' day

Nobody Knows The Troubles I've Seen / Soon Ah Will Be Don'

Nobody knows the troubles I've seen
Nobody knows my sorrow.
Nobody knows the troubles I've seen
Glory, hallelujah.

Soon ah will be don' a-wid
de troubles ob de worl'
troubles ob de worl'
troubles ob de worl'
Soon ah will be don' a-wid
de troubles ob de worl'
Goin' home t' live wid God

No more weepin' an' a-wailin'
No more weepin' an' a-wailin'
No more weepin' an' a-wailin'
Goin' home t' live wid God

POŻEGNANIE BRATA

Go Tell It On The Mountain / Don't Be Weary, Traveller

Go tell it on the mountain,
Over the hills and everywhere
Go, tell it on the mountain
That Jesus Christ is born

Don't be weary traveller
Come along home to Jesus
Don't be weary traveller
Come along home to Jesus

Dead And Gone / Amen

Dead and gone, Lord, dead and gone, Lord
Only friends I had are dead and gone

Gone to the boneyard, gone to the boneyard
Only friends I had are dead and gone

Never turn back, never turn back
Never turn back, oh my Lord

My poor mother, my poor mother
My poor mother, dead and gone

Gone to the boneyard, gone to the boneyard
Gone to the bone yard, oh my Lord

Never turn back, never turn back
Never turn back, oh my Lord

Amen, amen, amen, amen, amen.

Fare Ye Well

Fare ye well, fare ye well
Lord
If I never ever see you anymore
Fare ye well, fare ye well
I'll meet you on the other shore.

The Lonesome Valley

Go down in de lonesome valley
Go down in de lonesome valley
Go down in de lonesome valley
To meet my Jesus dere

Nobody else can go for you
Nobody else can go for you
Nobody else can go for you
To meet my Jesus dere

Roll Jordan Roll

Went down to the river Jordan
Where John baptized three.
Well I wake the devil in hell
Say'n': John ain't baptize me

I say:
Roll Jordan roll
Roll Jordan roll
My soul arise in heaven, Lord
For the year when Jordan roll

Well some say John was a baptist,
Some say John was a Jew,
But I say John was a preacher o' God
An' my Bible says so too

I say:
Roll Jordan roll
Roll Jordan roll
My soul arise in heaven, Lord
For the year when Jordan roll.
Roll roll Jordan roll. Roll Jordan!
Roll, roll, roll, Jordan.
My soul arise in heaven, Lord,
For the year when Jordan roll.

PIEŚNI PRACY - część druga

Run Nigger Run

Nigger run, Nigger flew,
The Nigger lost his Sunday shoe.

Run Nigger, run.
The patrol will catch you.
Run Nigger Run.
You better get away.

Nigger run by my gate.
Wake up Nigger you slept too late.

Look down yonder what I see.
Glad big Nigger behind that tree.

Let me tell you what I do.
I'm gonna buy me a-Sunday shoe.

Nigger run, Nigger flew,
The Nigger tore his shirt in two

Let me tell you what I see.
I'm gonna hide behind that tree.

Michael Row The Boat Ashore

Hold on hold on
Keep your hands on that plow
Hold on

Michael row the boat ashore, hallelujah
Michael row the boat ashore, hallelujah

This old world's a mighty big place, hallelujah
It's got satan all over its face, hallelujah
Jordan's river is chilly and cold, hallelujah
But it warms the human soul, hallelujah

Did you hear what old Jonah said, hallelujah
When the world thought he was dead, hallelujah
Then was taking' me a ride, hallelujah
In that a-big old whales inside, hallelujah

They put Daniel in the lion's den, hallelujah
And he walked right out again, hallelujah
The reason them felines permitted that, hallelujah
Was that Danny had no fat, hallelujah

Hoe Emma Hoe

Hoe Emma hoe
You turn around dig a hole in the ground
Hoe Emma Hoe.

Emma, you from the country.

A-Emma help me to pull these weed.

Emma works harder than two grown men.

Old Joseph was a wood workin' man.

When he got old he lost his a-way.

Makes that boss man right mad.

Needs a young man to learn his trade.

Now see that possum he works hard.

But he can't work as hard as me.

He sits a-horse just as pretty as can be.

He can ride on and leave me be

ROZDZIELENIE

O Watch And Pray

Idagbere Màmá! Idagbere Màmá!

Mama, is massa gwine to sell us tomorrow?

Yes, yes, yes

O, watch and pray

Gwine to sell us down in Georgia?

Yes, yes, yes

O, watch and pray

Farewell, mama, I must lebe you

Yes, yes, yes

O, watch and pray

Mama, I'll meet you in heaven

Yes, yes, yes

O, watch and pray

My Lord What A Mourning / He's Got The Whole World In His Hands

My Lord, what a mourning
My Lord, what a mourning
Oh my Lord, what a mourning
When the stars begin to fall

Done quit all my worl'ly ways
Jine dat hebbently ban?
Done quit all my worl'ly ways
Jine dat hebbently ban?

He's got the whole world in his hands
He's got the whole world in his hands
He's got the whole world in his hands
Whole world in his hands

Fare Ye Well (repryza)

Fare ye well, fare ye well
Lord
If I never ever see you anymore
Fare ye well, fare ye well
I'll meet you on the other shore.

KOLEJ PODZIEMNA

Sometimes I Feel Like A Motherless Child / Follow The Drinkin' Gourd

Sometimes I feel like a motherless child (Idagbere! Màmá!)

Sometimes I feel like a motherless child (Idagbere! Màmá!)

Sometimes I feel like a motherless child,

A long way from home (Idagbere! Màmá!)

A long long way from home

Follow The Drinking Gourd

Follow The Drinking Gourd

For the old man is a-waitin' for to carry you to freedom

Follow The Drinkin' Gourd

Sometimes I feel like I'm almost gone

Sometimes I feel like I'm almost gone

Sometimes I feel like I'm almost gone

For the old man is a-waitin' for to carry you to freedom

Follow The Drinkin' Gourd

Follow The Drinkin' Gourd

Follow, follow, follow The Drinkin' Gourd

Go Down Moses / Walk With Me / Wade In The Water / Don't You Let Nobody Turn Around / Deep River / Keep Your Hand On That Plow / Get On Board / Steal Away

Go down Moses. Way down in Egypt's land
Tell ole, tell ole Pharao: Let my people go!

When Israel was in Egypt's land
Let my people go!
Oppressed so hard they could not stand.
Let my people go!

You need not always weep and mourn
Let my people go!
And wear this slav'ry chain forlorn
Let my people go!

Walk with me Lord, walk with me.
Walk with me Lord, walk with me.
Oh, while I'm on this tedious journey Lord
Walk with me Lord, yes, walk with me.

Wade in the water.
Wade in the water, chilun.
Wade in the water
God's gonna trouble the water.
Wade in the water.
Wade in the water, chilun.
Wade in the water
God's gonna trouble the water.
God's gonna trouble the water.

Don't you let nobody turn you 'round,
Turn you 'round, turn you 'round.
Don't you let nobody turn you 'round.
Keep the straight and the narrow way.

Straight, narrow way.

Deep river, my home is over Jordan.
Deep river, Lord, I want to cross over into
campground.

Hold on, hold on,
Keep your hand on that plow, hold on!

Steal away, steal away, steal away to Jesus!
Steal away, steal away home.
I hain't got long to stay here.
I hain't got long to stay here.

Get on board, little chilun!
Get on board, little chilun!
Get on board, little chilun!
For there's room for many a-more.

Walk with me Lord, walk with me.
Wade in the water!
Go down!
Don't you let nobody turn you 'round!
Let my people go!
My home is over Jordan!
Steal away!

GLÓD

No More Peck O' Corn For Me / Hear The Lambs A-Cryin'

No more peck o' corn for me, no more, no more;
No more peck o' corn for me, many tousand go.
No more pint o' salt for me, no more, no more,
No more pint o' salt for me, many tousand go.

You hear de lambs a-cry-in', hear the lambs a-cry-in'
Hear de lambs a-cry-in'
Oh Shepherd, feed a-my sheep.
Oh, You hear de lambs a-cry-in',
Oh, Shepherd, feed a-my sheep.
Oh, Shepherd, feed a-my sheep.
Oh, Shepherd, feed a-my sheep.

No more hundred lash for me, no more, no more;
No more hundred lash for me, many tousand go.

No more mistress' call for me, no more, no more;
No more mistress' call for me, many tousand go.

I know I've Been Changed

I know I've been changed
I know I've been changed
I know I've been changed
Angels in Heaven done signed my name

Well, if you don't believe that I've been redeemed
Angels in Heaven done signed my name
Oh, follow me down to that old Jordan stream
Angels in Heaven done signed my name

I stepped in the water And the the water was cold
Angels in Heaven done signed my name
Oh, it chilled my body but not my soul
Angels in Heaven done signed my name

100 BATÓW

Run Nigger Run (reprzyza) / My Father How Long

My father, how long
My father, how long
My father, how long
Poor sinners suffer here?

And it won't be long
And it won't be long
And it won't be long
Poor sinners suffer here

We'll walk the muddy road
We'll walk the muddy road
We'll walk the muddy road
Where pleasure never dies.

Hold On Just A Little While Longer

Hold on just a little while longer
Hold on just a little while longer
Hold on just a little while longer
Everything will be alright
Oh everything will be alright

Fight on just a little while longer
Fight on just a little while longer
Fight on just a little while longer
Everything will be alright
Oh everything will be alright

Pray on just a little while longer
Pray on just a little while longer
Pray on just a little while longer
Everything will be alright
Oh everything will be alright
Everything will be alright

Satan We're Gonna Tear Your Kingdom Down / Fare Ye Well

Satan, we're gonna tear your kingdom down.
Oh, Satan, we're gonna tear your kingdom down.
Oh yes, you have been building your kingdom
all over this land.
Satan, we're gonna tear your kingdom down.

Preachers are gonna preach your kingdom down.
Oh, the preachers are gonna tear your kingdom
down.
Oh yes, you have been building your kingdom
all over this land.
Satan, we're gonna tear your kingdom down.

Mothers, are gonna pray your kingdom down.
Oh, the mothers are gonna pray your kingdom
down.
Oh yes, you've been building your kingdom
all in the house o' God.

Satan, we're gonna tear your kingdom down.
Satan, we're gonna tear your kingdom down.
Satan, we're gonna tear your kingdom down.
Oh yes, you have been building your kingdom
all over this land.
Satan, we're gonna tear your kingdom down.
Satan, we're gonna tear your kingdom down.

Fare ye well I'll meet you on the other shore.

MARSZ PO WOLNOŚĆ

No More Auction Block For Me / John Brown's Body Lies A Mouldering In The Grave

No more auction block for me, no more,
no more;
No more auction block for me..
Many thousand go.
His soul is marchin' on!

John Brown's body lies a moulderin'
in the grave.
John Brown's body lies a moulderin'
in the grave.
John Brown's body lies a moulderin'
in the grave.
His soul is march-in on!

Glory glory hallelujah!
Glory glory hallelujah!
Glory glory hallelujah!
His soul is marchin' on!

O Watch And Pray (reprzyza)

Yes yes yes
Yes yes yes
Yes be free
Yes yes yes
Yes be free
Yes yes yes
Yes be free
Yes be free
Free

Oh Freedom / Swing Low / Down To The River To Pray / Amazing Grace

Oh freedom oh oh freedom
Oh freedom over me
An' before I'd be a slave
I'd be buried in my grave
An' go home to my Lord
An' be free

No mo' weepin'
No no mo' weepin'
No mo' weepin' over me
An' before I'd be a slave
I'd be buried in my grave
An' go home to my Lord
An' be free

Swing low sweet chariot
Coming for to carry me home
Swing low sweet chariot
Coming for to carry me home

As I went down to the river to pray
Studying about that good old way
And who shall wear the starry crown
Good Lord show me the way

Oh sisters let's go down
Let's go down come on down
Oh sisters let's go down
Down to the river to pray

Was blind but now I see

Amazing grace how sweet the sound
That saved a wretch like me
I once was lost but now am found
Was blind but now I see

It was grace that taught my heart to fear
And grace my fears relieved
How precious did that grace appear
The hour I first believed

Swing low sweet chariot
Coming for to carry me home
Swing low sweet chariot
Coming for to carry me home

Yes be free!

CHÓR JUVENTUS

pod dyrekcją Macieja Miszy Borowicza

fot. Patryk Niewiadomski

SOPRANY

Klaudia Brzeska
Katarzyna Drozdowska
Karolina Kacmajor
Martyna Kurowska
Agnieszka Lilla
Agata Markowska
Maria Netel
Lucyna Ostrowska
Daria Rabik-Ciechańska
Ewelina Szczeblewska
Monika Tarasiuk
Daria Tomczak
Aleksandra Tyrzyk
Kamila Wendt
Marta Wołowczyk

ALTY

Aleksandra Borys
Małgorzata Górczyńska
Aleksandra Kulas
Barbara Leman-
Szczepańska
Kaja Morawiec
Jaroslawa Przybytkowska
Katarzyna Rekowska
Aniela Stankiewicz
Justyna Szulc

TENORY

Piotr Brędowski
Paweł Brzozowski
Aleksandra Czapiewska
Łukasz John
Marta Łapkowska
Adam Sturgulewski
Marceli Szewczuk
Aleksander Ziółkowski

WOJEWÓDZTWO
POMORSKIE

Dofinansowano ze środków Województwa Pomorskiego

JUVENTUS
Stowarzyszenie

|||||
JUVENTUS
chór

